

DE
NATUUR
VAN DE
MAAND

Redactiecommissie:
J. A. Nijkamp (eindredacteur)
Drs. W. G. F. Schroevers, H. Wals

22e serie - 1971 - No. 1

Tekst: J. A. Nijkamp

Tekeningen: A. Nijkamp - de Jeeger

GEMEENTELIJKE SCHOOL- EN KINDERTUINEN
RAALTESTRAAT 4 — 'S-GRAVENHAGE

Veranderingen in het aantal benodigde exemplaren moeten — bij voorkeur schriftelijk — worden opgegeven aan het bureau.

Robben

Motto: "... heerst over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt".

(Genesis 1 vs. 28).

INLEIDING

Alle dierlijke leven op aarde is van ander leven afhankelijk. Het leven van de mens maakt daar geen uitzondering op. Terwijl alle vleesetende dieren slechts andere dieren doden om zich met hun vlees te voeden, doodt de mens de dieren om tal van andere redenen, o.a. vaak om zich met hun vacht te kleden.

Hoewel experimenteel bewezen is dat mensen heel goed en gezond kunnen leven zonder vlees (vegetariërs) is vlees-eten voor de meestemensen geen probleem: zij vinden dat volkomen verantwoord. Wie dat vindt aanvaardt natuurlijk ook, dat er dieren gedood moeten worden om hem dat vlees te verschaffen. In de meeste gevallen worden de dieren, die als voedsel voor de mens gebruikt worden, opzettelijk voor dit doel gefokt (runderen, varkens); de vissen worden als regel in de natuur, hetzij in zoetwater, hetzij in zee, gevangen.

Pelsjagers zorgden in het verleden voor de vachten van de dieren, die voor kleding gebruikt werden. Van enige noodzaak is als regel geen sprake; de mens kan zich ook met andere middelen dan dierenhuiden warm kleden. Tegenwoordig worden vele pelsdieren opzettelijk voor de vacht gefokt; daaronder zijn verscheidene soorten, die nu bijna niet meer in het wild worden gevangen. Er zijn echter soorten waarvan het in groot aantal houden — en tot voortplanting brengen — grote moeilijkheden meebrengt. In dit verband denk ik vooral aan de Robben, die in de zee leven. Zij worden nog steeds om hun huid gejaagd.

Over die Robben willen we het in de nu volgende les hebben en wel in het bijzonder omdat we hier voor twee problemen gesteld worden.

Als we er van uit gaan, dat het de mens geoorloofd is om op Robben te jagen moeten we ons wél afvragen *onder welke voorwaarden* dat geoorloofd is. Het "heersen" uit het motto moet gezien worden in de hele context van de bijbel en dan wordt het "heersen" veel eer een "beheren". In dat woord ligt verantwoordelijkheid opgesloten tegenover datgene wat beheerd wordt. Die verantwoordelijkheid bestaat

- a. tegenover het individu;
- b. tegenover de soort.

Voor zover het het individu betreft zullen we het in hoofdzaak hebben over de Zadelrob; voor zover het de soort betreft over de Gewone Zeehond.

Voorafgaand hieraan willen we de dieren zelf bespreken. Dat kan op vele manieren; ik ga er in deze les vanuit, dat het klassikaal gebeurt. Omdat niemand een levende Zeehond in de klas kan brengen lijkt een goede plaat (Boerman en Knip) of een bordtekening mij een goed uitgangspunt.

Ik stel mij voor, dat u de kinderen iets van deze les wilt laten verwerken in hun schrift. In dat geval is het plezierig als de kinderen steun hebben aan korte notities op het bord. U kunt die eventueel eerst in het klad laten verwerken en daarna in het net. Wilt u het laatste direct doen dan moet de observatie iets meer geleid worden om te zorgen, dat de notities niet al te willekeurig op het bord komen.

OBSERVATIES

Als de plaat voor de klas of de tekening op het bord staat zou ik de kinderen eerst de gelegenheid willen geven de Rob rustig te bekijken. Om aan dit bekijken enige leiding te geven zou ik zeggen: "Jullie mag 5 minuten naar de plaat kijken. Daarna stel ik twee vragen, die jullie op het bord hiernaast ziet staan".

Vragen:

1. *Waar denk je dat dit dier leeft?*
2. *Waar zie je dat aan?*

De kinderen moeten niet *weten* waar het dier leeft; ze moeten het uit de plaat afleiden. Het antwoord "*In zee*" zou ik dus niet goed rekenen. Dat kunnen ze nergens aan zien. Goed is dat dit dier in het water leeft. Waaraan is dat te zien? *Stroomlijn* (Vloeiend in elkaar overgaan van de vormen; de tamelijk stompe kop, die overgaat in de gladde romp, die vervolgens eindigt in de smalle, naar achteren gerichte achterpoten; door deze vorm ondervindt het dier weinig weerstand in het water). *Vinvormige poten* (De voorpoten staan niet onder, maar opzij van het lichaam; zij spelen bij de voortstuwning geen rol. De achterpoten staan ook niet onder en zelfs niet opzij van het lichaam: ze zijn naar achteren gericht. De voetzolen van de vinvormige voeten zijn naar elkaar toegekeerd. Door krachtige beweging van deze voeten komt het dier snel vooruit).

Veel meer is er door observatie niet op te merken. Ik zou in verband met de verdere behandeling nog willen vragen: *Waar lijkt het dier op?* (Waarschijnlijk komt er nu wel uit "hond" of "otter" of iets dgl.). Ik zou het er nu naar toe leiden, dat de Robben behoren tot de Zoogdieren.

PLANTEN EN HUN NAAM

Tientallen malen werd mij door onderwijzers gevraagd of ik hen de titel kon opgeven van een boek, waarin zij "verhaaltjes over de namen van planten" konden vinden. Ik kon hen dan slechts enkele titels noemen van boeken, die alleen antiquarisch te krijgen zijn.

Ik ben blij, dat ik hen — en u allen — kan meedelen, dat er nu een Nederlands werk verschenen is, dat precies geeft wat zovelen mij vroegen: bijzonderheden over de namen van de planten. Het boek is geschreven door H. Kleyn en het is uitgegeven bij Meulenhoff te Amsterdam. Ik kan het van harte aanbevelen.

J. A. N.

door immers worden afgesloten. Zouden zich vóór de dammen snel duinen en zandplaten vormen, dan zou wellicht een klein aantal Zeehonden zich hier kunnen handhaven. Inmiddels blijkt er nu reeds een sterke vermindering van het aantal Zeehonden in het Deltagebied op te treden. Kon men in 1969 nog een honderdtal exemplaren tellen, in 1970 werden er nog maar sporadisch Zeehonden gezien en vermoedelijk zijn er hooguit nog enkele tientallen aanwezig.

Ook de noordelijke groep, die nog helemaal niet door waterstaatswerken bedreigd wordt, blijkt in de laatste jaren hard in aantal achteruit te gaan. Door de afsluiting van de Lauwerszee (wel een waterstaatswerk) werden 25 Zeehonden ingesloten. Iets dergelijks gebeurde destijds bij de afsluiting van de Wieringermeerpolder. Van die 25 werden er kort na elkaar 8 dood gevonden. Het vermoeden bestaat, dat waterverontreiniging door vergiften hiervan de oorzaak was. Bewezen werd dit niet.

In de Waddenzee waren in 1968 zoals we zagen nog 1450 exemplaren. In 1969 (september; begin van de paartijd) telde men er nog 1200 en in 1970 slechts 900.

Opmerkelijk was in 1970 dat veel jongen één tot anderhalve maand later werden geboren dan normaal is. Vermoedelijk heeft dus door onbekende oorzaak ook de paring te laat plaats gegrepen. In Groot-Brittannië gaat de Gewone Zeehond ook achteruit en hetzelfde kan gezegd worden van het westelijk deel van de Duitse wadden. In het gebied ten noorden van de Elbe, voor de kust van Sleeswijk Holstein en in Denemarken heeft men geen opvallende achteruitgang geconstateerd.

Er wordt koortsachtig gezocht naar de oorzaak van de achteruitgang, die wel eens tot het uitsterven van de Zeehond voor onze kust zou kunnen leiden. Over de gehele wereld gerekend komen er hoogstens enkele honderdduizenden dieren voor. Dat is de bevolking van een middelgrote stad!

Omdat er van parasitaire of bacteriële besmetting niets blijkt en er in dode dieren bij herhaling gifstoffen werden aangetoond, ligt het vermoeden voor de hand, dat de waterverontreiniging hier de kwalijke factor is. Nog eens: dit is nog niet bewezen en we mogen geen vonnis vellen vóór dit bewijs er is. Wél ligt het voor de hand, dat alles in het werk gesteld moet worden om *verdere verontreiniging van de zee te voorkomen*. Misschien zou het nuttig zijn niet alleen de regeringen van buitenlandse mogendheden maar ook onze eigen Nederlandse Regering eens met handtekeningen te bestoken om te laten zien, dat we ons niet slechts bekommeren om het lot van het individu, maar ook om het lot van vele soorten waarvan de ondergang dreigt door versterking van hun milieu.

Er zouden geen werken in of met de natuur uitgevoerd mogen worden vóór zij aan het oordeel van deskundigen onderworpen zijn. Die deskundigen zijn op dit gebied uitsluitend de biologen. Zij komen echter meestal pas aan bod als verklaard moet worden hoe het kwaad geschied is. Moge de Overheid de adviezen van de biologen ter harte nemen!

J. A. N.

ROBBEN ZIJN ZOOGDIEREN

Wat wil dat zeggen? Laat wat voorbeelden van Zoogdieren geven. Namen op het bord. Welke gemeenschappelijke kenmerken? (Jongen worden gezoogd; het lichaam is geheel met haren bedekt). In welk opzicht verschillen de Zoogdieren van de Vissen? (Geen kieuwen, standvastige en hoge lichaamstemperatuur, ademhaling door longen). Zij komen met de Vissen overeen door het bezit van een inwendig gelegen geraante.

Nu houden we even vast, dat Robben Zoogdieren zijn, die dus een behaarde huid hebben en die door longen ademen; bovendien hebben zij een vaste lichaamstemperatuur, die hoger is dan die van de omgeving.

ROBBEN LEVEN IN HET WATER

We beginnen met de *hoge lichaamstemperatuur* en met de *behering*. *Bestaat er verband tussen die twee?* (Haren houden laagje lucht om lichaam vast; lucht is een slechte warmtegeleider; warmte blijft in lichaam en wordt niet aan de omgeving afgegeven). *Zou een vacht het voordeel van de stroomlijn niet opheffen?* (Ja; bij "stroomlijn" hoort "gladde huid"; de haren van een vacht zouden het dier teveel remmen in zijn beweging). *Heeft een rob een vacht?* (Ja; van heel kleine haartjes). *Zou het dier dan lucht onder water meenemen in de vacht?* (Nee; dit zou ook niet gaan doordat de haartjes niet fettig zijn. De lucht wordt in het water ogenblikkelijk uit de korte vacht verdreven). *Hoe zou het dier dan hoge temperatuur kunnen handhaven?* (Speklaag om het lichaam; bij lichaamstemperatuur is dit vet niet hard maar soepel; spek is een slechte warmtegeleider; een dode Zeehond koelt lang niet zo snel af als een ander dood zoogdier).

Hoe kan een dier met longen in het water leven? (Moet telkens boven komen om lucht te happen; dat beperkt bijvoorbeeld ook de diepte waartoe het dier kan duiken omdat hij niet onbeperkt lang onder water kan blijven). Ik zou nu vertellen, dat Robben hun neusgaten kunnen sluiten. Zij doen dat niet alleen onder water; ze doen het ook op het land. Een Zeehond, die adem wil halen, moet zijn neusgaten echt openen. Pas geboren Zeehonden sluiten hun neus nog niet. Zij leren dat pas als ze een paar uren na hun geboorte hun eerste zwemlessen krijgen. Eerst snuiven ze en proesten ze iedere keer als hun kop onder water komt, maar al gauw hebben zij het kunstje door en sluiten de neusgaten. *Zouden speklaag en longen nog meer met het leven in het water te maken hebben?* (Spek is soortelijk lichter dan water; samen met de longen verhoogt het het zweefvermogen van de robben).

Robben moeten hun voedsel onder water zoeken. Dat voedsel bestaat in de jeugd uit kleine zeedieren (Garnalen, kleine vis), later uit grote vissen. Zij moeten dat voedsel op de een of andere wijze opmerken. Dat kan natuurlijk alleen door middel van zintuigen.

Welke zintuigen kennen jullie? (Ogen, oren, neus, smaakorganen, tastorganen). Ga stuk voor stuk met de kinderen na of we van een bepaald zintuig mogen verwachten, dat het nut zal hebben voor dieren, die onder water hun prooi moeten opsporen.

Ogen: ja; ze moeten groot zijn (en een dikke lens hebben, maar dat is voor de kinderen te moeilijk).

Oren: Neen. Ze zouden onder water vol lopen en ze worden dan ook gesloten. Daardoor zijn de dieren onder water niet doof, maar hun gehoorfunctie is toch niet erg groot (Dat geldt niet voor de beter aan het water aangepaste Walvisachtigen).

Reuk- en smaakorganen: Neen, zij spelen onder water geen belangrijke rol.

Tastorganen: Ja, let maar op de tastharen om de bek.

Bij het opsporen van de prooi spelen de ogen waarschijnlijk de grootste rol.

Hoe wordt de vis gevangen? Met de bek. De scherpe punten van de smalle kiezen van onder- en bovenkaak grijpen in elkaar; de glibberige vis heeft geen kans te ontsnappen. *Wordt de vis gekauwd?* Neen. De vis wordt, kop naar voren, in zijn geheel ingeslikt.

Worden de jongen in het water geboren? Dat is bij Walvissen en Bruinvissen wél het geval. Dat moet ook omdat deze dieren niet aan land kunnen komen. Bij de Robben worden de jongen niet in het water geboren. *Worden ze ook gezoogd?* Inderdaad, maar niet als bij Walvissen en Bruinvissen in het water, maar op het land.

ROBBEN OP HET LAND

Walvissen en hun verwanten kunnen niet aan land komen. Hun geraamte is niet sterk genoeg om het lichaam buiten het water tegen zijn eigen gewicht te beschermen. De borstkas — en daarmee de longen — wordt in elkaar gedrukt. Bij de Robben is het geraamte wél op verblijf buiten het water berekend. Sommige soorten komen veel aan land (onze Gewone Zeehond), andere (de Zadelrob) minder. Zij kunnen natuurlijk niet lopen, maar toch kunnen zij zich op een hard strand of op ijsschollen tamelijk snel voortbewegen. Zij krommen hierbij de rug en strekken zich vervolgens, waarbij de borst naar voren komt. Daarna krommen zij zich weer. Hun voortbeweging doet dus iets aan die van een Spanrups denken.

We zagen al, dat hun neus ook op het land gesloten blijft en dat geeft ons het vermoeden, dat het reukzintuig ook daar niet veel doet. De oorklepjes worden geopend en het gehoor speelt een belangrijke rol bij het opmerken van gevaar op het land. Met de grote ogen zien zij zeker op het land ook beweging en dat kan voor hen gevaar betekenen. Het spek is op het land een even goede bescherming tegen afkoeling als in het water. De korte vacht droogt heel snel en die houdt natuurlijk ook een klein laagje lucht vast waarvan de betekenis echter ten opzichte van de speklag in het niet zinkt.

Nu we iets van de Robben in het algemeen weten gaan we ons bezighouden met de beide soorten, die ons voor de in het begin genoemde problemen stellen. Het eerst nemen we daarbij de Zadelrob.

zijn hoofd boven water kan houden en dat verder maar moet afwachten, waar de stroom hem heenbrengt.

Dat leidt vaak tot nare consequenties. Bij alle nestvlinders onder de Zoogdieren volgen de jongen instinctief de moeder, die als regel aan signaalvlekken goed te herkennen is. Zelfs als het zeehond-jong dit instinct zou bezitten, zou het er niet aan kunnen gehoorzamen. De stroom bepaalt immers de eerste tijd waar het jong heen zal gaan. Nu heeft zich bij de Zeehond een ander, oppervlakkig beschouwd evengoed, instinct ontwikkeld: de moeder volgt het jong! Op iedere tien geboorten zijn er negen éénlingen, maar helaas ook één tweeling. Dat vormt de tragiek. De moeder kan maar één jong volgen en het tweede is als regel gedoemd om dood te gaan. Soms worden ze door badgasten meegenomen, maar het opvoeden lukt zelden. Het echtpaar De Haan in het Museum Texel heeft hierin een grote ervaring en het lukte hen vele malen. Wie op Texel komt mag niet verzuimen naar het zeehondenbassin bij het Museum te gaan kijken, bij voorkeur op het tijdstip, waar- op de dieren gevoerd worden.

VERLEDEN EN TOEKOMST

De Zeehond eet per dag 7 à 10 kg vis. Zijn prooi bestaat voor een heel groot deel uit vis, die ook voor de consumptie gevangen wordt. Dat haalde hem de haat van de visser op de hand. Er kwam nog iets bij: Zeehonden vernielden het vistuig van de vissers om gevangen vis te bemachtigen. Op aandrang van de vissers besloot de regering in de twintiger jaren een premie te stellen op het doden van Zeehonden. Als het met het vissen wat tegenviel, bood de jacht op Zeehonden een reële kans op een weekloontje. Dit is allemaal best te begrijpen, zelfs, dat de klachten over de Zeehonden toenamen naar mate de prijs van de vis lager lag! Verhoging van de premie zou dan welkom geweest zijn. Wie net het verhaal van Joost ter Pelkwijk gelezen heeft kan niet begrijpen, dat in de zomer vanuit Texel speciale "zeehondenjachten" georganiseerd werden, waarbij iedere badgast, die meeding, op zeehonden mocht knallen!

Een der eersten, die hiertegen in verzet kwam, was Dr. G. A. Brouwer. Om aan te tonen, dat de zeehondenstand niet zo groot was als men voetstoots aannam begon hij per boot en te voet een telling van alle Zeehonden langs onze kust. Om dubbeltellingen te voorkomen moest hij zijn programma in een zo kort mogelijke tijd afwerken. Hij kwam tot een maximum van 2500 Zeehonden, waarvan ruim 1500 in de Waddenzee en de rest in de Zuidhollandse en Zeeuwse stromen. Het leidde er tenslotte toe, dat de premie werd afgeschaft.

Ook nu wordt er nog regelmatig geteld, maar niet meer per boot of te voet maar via luchtfotografie uit een vliegtuig. Het wordt gedaan als de dieren bij lage waterstand op de platen liggen. In 1962 werden er in totaal nog 1100 dieren geteld. In dat jaar werd de jacht op de Zeehonden (voor goed) gesloten. Het aantal dieren nam toe tot er in 1968 1450 exemplaren aanwezig waren.

Het was te vrezen, dat de groep in het Deltagebied bedreigd zou worden door de werken, die daar worden uitgevoerd. De zeegaten zouden hier-

In de zomer boffen de zeehonden vaak: dikwijls tweemaal met daglicht HW, dat betekent twee vangstperioden. In de winter is daar natuurlijk geen kans op en dan vissen de Zeehonden vaak nog door als de platen al droogvallen.

Wat voeren ze gedurende de rust op de platen uit? Het valt niet mee om de Zeehonden zo dicht te naderen, dat dit te zien is. In 1935 is dat aan een stel N.J.N.-ers gelukt. Joost ter Pelkwijk beschreef in De Levende Natuur van 1 december 1935 hoe dat lukte en hij gaf er bijzonder geestige tekeningen bij. Ik neem het volgende van hem over:

"Tenslotte werd een van ons zelf zeehond. We naaiden hem in een vel van ongebleekt katoen en verfdn het in de natuurlijke kleuren. We maakten hem mollig met onze donsdekens. Zo legden we hem op de plaat. Alle robbenjagers hadden we tevoren gewaarschuwd. Een zeehond, die opstond en 'Ik ben een mens' riep, zouden ze niet schieten! ... Een drom nieuwsgierigen bleef bij de rob met de kamera rondzwemmen. Ze naderden tot binnen de tien meter, maar verbaasd over zoveel brutaliteit, doken ze dan met een plons onder. Toch kropen ze een eind verder rustig op de kant en begonnen met hun gewone zonnebad. Schuivend, net als een zeehond, ging de kunstrob er op af. De huid was nauw. De donsdekens waren warm. De kruiperij werd een foltering. Langzaam, heel langzaam kwam hij dichterbij. De zeehonden bleven rustig ...

"Eigenlijk zijn het net badgasten. De lieve lange dag wijden zij zich aan hun rust en aan hun maaginhoud. Beurtelings comprimeren zij hun buik, hun rug of wel een van hun zijden. Met een half oog kijken ze af en toe rond en langdurig krabben ze zich met hun borstvinnetjes. Ze scheppen groot vermaak in een soort kamergymnastiek. Kop en staart heffen ze daarbij zo hoog mogelijk op en met een wanhopig gebaar vallen ze, juist als je denkt, dat ze nu helemaal de lucht in zullen gaan, opzij. Met een beweging van hun achterlijf springen ze op en hun lichaam loddert als een grote pudding. Die zelfde houding, kop hoog, staart hbog, nemen ze aan wanneer het hoogwater wordt. Ze blijven zo liggen tot het uiterste. Beide uiteinden houden ze zorgvuldig droog tot ze vanzelf vlot raken".

U moet het hele verhaal lezen om er volop van te genieten.

Als laatste nog iets over de jongen en hun opvoeding. Ze worden bij laagwater op een zandplaat geboren. We weten, dat die bij vloed vroeger of later zal onderlopen. We zagen al dat de noordelijker zeehonden hun jongen op het land of op het ijs krijgen. Zij worden geboren in een warm pelsje, waarin ze minstens een week aan land blijven. Bij onze Zeehond kan dat allemaal niet. Een paar uur na de geboorte staat de plaat weer blank! Een wollen jasje zou de kleintjes noodlottig worden. Het water zou tussen de weinig vette haren dringen en de jongen zouden zinken en verdrinken. Grappig is om te weten, dat de jonge Zeehonden tot kort voor hun geboorte in het lichaam van de moeder nog een wollen pelsje dragen! Bij de geboorte valt het wolhaar uit en het jong heeft een even gladgeschoren vacht als de moeder.

De natuur springt met deze baby spartaans om. Al een paar uur na de geboorte moet hij het water in! We zouden verwachten, dat dit allemaal vlot en vanzelf zou verlopen, maar dat is niet zo. De zeehond-baby is in de kunst van het zwemmen nog een beginnelingetje dat hoogstens

DE ZADELROB

De naam draagt het dier naar het zwarte "zadel", dat vooral bij de volwassen mannetjes duidelijk te zien is. De jongen zijn bruingrijs met ronde zwarte vlekken. Volwassen mannetjes kunnen meer dan twee meter lang worden en een gewicht van 180 kg halen.

De Zadelrobben leven in zeer grote troepen, steeds in de omgeving van het drijfjjs. Het zijn uitstekende zwemmers, die wel 30 minuten onder water kunnen blijven, waardoor zij tot een diepte van 250 m. kunnen duiken. Hoe wonderlijk dit is blijkt vooral als we bedenken, dat de druk per 10 m. diepte met 1 atmosfeer (d.w.z. met 1 kg per vierkante cm lichaamsoppervlak) toeneemt. Natuurlijk moet de hele bouw van het dier er op berekend zijn dit kunststuk te kunnen verrichten. Wie wel eens gekeken heeft naar slaapvluchten van Spreeuwen kent het verschijnsel van het gelijktijdig wenden van groepen van duizenden stuks. Waarnemers vertellen, dat bij de Zadelrobben een dergelijke gelijktijdigheid optreedt bij het duiken: ze gaan gelijk onder en ze komen gelijk boven! Zij bewegen zich op het land tamelijk snel voort. Het spreekt vanzelf, dat we de Zadelrob niet aan onze kust mogen verwachten. Desondanks mag het dier zich de laatste jaren — helaas — in de belangstelling van heel veel Nederlanders verheugen. Dat "helaas" slaat op de noodzaak belangstelling voor dit dier — en in het bijzonder voor zijn lot — op te brengen.

Robben hebben natuurlijk geen nest of hol waar de jongen een tijdlang verzorgd kunnen worden. Jonge Zadelrobben moeten reeds na een week het water in. Het is dus logisch, dat de jongen na een lange draagtijd goed ontwikkeld ter wereld komen. Zij zijn direct reeds in het bezit van een speklag, die echter aanvankelijk nog niet zo dicht is. Pasgeborene Zadelrobben hebben — in tegenstelling tot de jongen van de Gewone Zeehond — een witte, wollige pels, die na een week reeds uitvalt en voor het gevlekte jeugdkleed plaats maakt. Het is deze wollige pels, die de jongen noodlottig wordt. De paring van de Robben heeft voor alle dieren in dezelfde korte periode plaats en het gevolg is, dat ook alle wijfjes nagenoeg gelijk jongen werpen. Daarna zullen alle jongen weer ongeveer tegelijk verharen.

De witte, wollige Zadelrobbenpels heeft in de bonthandel een betrekkelijk hoge waarde en het gevolg is, dat er op onbarmhartige wijze jacht op de jongen wordt gemaakt. De begeerde huidjes zijn er maar kort; er moet dus haast gemaakt worden; er moeten zoveel mogelijk jongen in een zo kort mogelijke tijd worden gevangen en dat vangen moet zo weinig mogelijk kosten. De "jagers" moeten er ook voor zorgen, dat de huid onbeschadigd blijft. Daarom slaan en knuppelen zij de jongen, vaak vrijwel direct na hun geboorte, dood. Direct daarna worden de jongen gevild. Helaas is de klap lang niet altijd dodelijk en het komt herhaaldelijk voor, dat de jongen gevild worden vóór de dood is ingetreden.

Ik zou dit verhaal niet dramatiseren. Ik zou het zelfs niet te geëmotioneerd vertellen. Ik zou het rustig meedelen. Ik hoop, dat de emotionali-teit daarna bij de kinderen vanzelf komt.

Helemaal los van de vraag of de soort deze moordpartijen kan verdragen zonder belangrijk in aantal af te nemen, staat de vraag of een dergelijk gedrag tegenover dieren geoorloofd is. Ik zou deze vraag in de klas ter discussie stellen.

Uitgangspunten: Pasgeboren dieren worden doodgeslagen en gevild ter wille van de mode.
Een betrekkelijk groot aantal mensen uit arme gebieden trekt hiervan inkomsten. Het verbod de jongen te vangen zou deze mensen dus van hun brood beroven.

Conclusies: Stoppen met de jacht op pasgeboren dieren?
"Humanisering" van de jacht?
Toestand laten zoals hij is?

Ik veronderstel, dat het grootste deel van de kinderen in ieder geval de jacht op de wijze, waarop hij nu gevoerd wordt, zal verafschuwen. De dieren worden gejaagd in Canada, Noorwegen en Rusland en wij kunnen hier als Nederlanders niet meer aan doen dan:

1. het niet meer kopen van deze bontsoort. (Er zijn in ons land al bonthandelaren, die dit bont niet meer kopen en verkopen);
2. protesteren bij de regeringen van de landen, die deze jacht toestaan.

GERARD ESSER

De Amsterdamse beeldende kunstenaar Gerard Esser heeft reeds het vorige jaar een handtekeningenactie op touw gezet om de regeringen van de betreffende landen te bewegen verbetering te brengen in het lot van de zeehonden in de noordelijke ijsvelden van Canada, Noorwegen en Rusland. Vele tienduizenden tekenden op lijsten, die de heer Esser aan de regering van Noorwegen aanbod.

Ook thans is er weer gelegenheid sympathie met de actie ter verbetering van het lot van de zeehonden te betuigen. Ook de kinderen (vanaf het vijfde leerjaar van het basisonderwijs) mogen daaraan deelnemen. Mocht het betuigen van adhaesie uw sympathie hebben dan verzoeken wij u de kinderen, *die dat willen*, de gelegenheid te geven om hun handtekening te plaatsen op een lijst (bijvoorbeeld folioformaat). Wilt u de ingevulde lijsten vóór 10 maart toezenden aan: *de Heer G. Esser, Quellijnstraat 155 - III, Amsterdam.*

Het Gemeentebestuur van Amsterdam wakte het vorige jaar alle scholen in Amsterdam op aan deze actie aandacht te schenken. Dat zelfde doet thans het Gemeentebestuur van 's-Gravenhage.

INDIVIDU OF SOORT?

We hebben nu gezien, dat het individu zwaar te lijden heeft onder de mensonterende vangst. Dat is een vraagstuk van dierenbescherming. Hoe staat het echter met de soort? Loopt die gevaar uit te sterven? De volgende gegevens ontving ik van het Wereld Natuur Fonds.

Het aantal Zadelrobben is nog groot, maar het is, in vergelijking met de oorspronkelijke stand, toch sterk teruggelopen als gevolg van de buitensporige jacht. *De soort loopt op dit ogenblik nog geen gevaar uit te sterven.* In de laatste jaren hebben alle landen, die zich met de vangst van de Zadelrob bezighouden, nieuwe of aanvullende beperkingen voor de jacht ingevoerd. In de Witte Zee en in de Baai van Sint Laurens zijn de genomen maatregelen voldoende om een verdere achteruitgang tegen te gaan; dat geldt niet voor Jan Mayen en voor de kusten van Labrador/ Newfoundland. Het is noodzakelijk dat de regeringen van Canada, Noorwegen en de Sovjet Unie verdergaande maatregelen nemen om de achteruitgang te stuiten. Toch is dit nog niet voldoende: er zouden maatregelen genomen moeten worden, die weer tot een vergroting van de stand leiden.

Laten we hopen, dat er spoedig een einde komt aan de schandelijke wijze van vangen en ook, dat men tijdig beseft, dat de soort nu nog gered kan worden. Hoe dat, bij doorgaande (ook humanere) vangst over tien jaren zal zijn, weet niemand.

DE GEWONE ZEEHOND

We stappen van de Zadelrob af om te gaan praten over "onze eigen" Zeehond.

Hoe lang we dat nog kunnen doen, durf ik niet te voorspellen. Er zijn angstig-stemmende voortekenen.

Vóór we daar verder op ingaan willen we eerst enkele specifieke gewoonten en eigenschappen van de Gewone Zeehond kort beschrijven. Zeehonden zijn viseters, die het vooral op bodemvissen voorzien hebben (Bot, Schar, Schol, Puitaal, Zeedonderpad enz.). Zij horen echt thuis in het getijdengebied. Zodra de eb zover gevorderd is, dat de platen droog komen te liggen kruipen de Zeehonden aan land. Ze gaan liggen aan de stijle oever van de plaat. Bij gevaar zijn ze dan dicht bij dieper water wat hen het ontsnappen mogelijk maakt.

We zagen al, dat Zeehonden hun prooi opsporen met hun ogen. Dat betekent, dat ze overdag moeten vissen. Waarschijnlijk weten de kinderen dat de tijden van hoog- en laagwater verspringen. In een wat uitvoeriger agenda staan de tijden van HW en LW, bijvoorbeeld voor Rotterdam. Schrijf die tijden eens een paar dagen achter elkaar op, bijvoorbeeld:

maandag, 0 uur 17 en 12 uur 17
dinsdag, 1 uur 9 en 13 uur 27
woensdag, 2 uur 19 en 14 uur 28